

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שב"כ במדינה דמוקרטית - 56072

תאריך עדכון אחרון 18-03-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר משה בכר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Moshe.Bachar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' 16:15-17:15 (בתיאום מראש)

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בשירות הביטחון הכללי - אחד הגופים החשובים והמשפיעים ביותר בחברה הישראלית. על השב"כ מוטלים תפקידים שונים ומגוונים, וניתנו לו סמכויות רבות לשם מימוש ייעודו. במהלך הקורס יידונו, בין היתר, המסגרת בתוכה פועל השב"כ, סוגיות ודילמות מוסריות הכרוכות באופן פעולתו ("מודוס אופרנדי") - כגון בתחומי החקירות הביטחוניות והפעלת סוכנים - ומנגנוני הפיקוח על פעילות זו.

מטרות הקורס:

לתאר, לנתח ולהבין את מקומו ועשייתו של השב"כ, בדגש על המתח ועל דרכי האיזון בין צרכי הביטחון וזכויות הפרט.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר ציוני דרך מרכזיים בהיסטוריה של השב"כ.
2. להבין את המתח המובנה בין פעילות השב"כ וערכי הדמוקרטיה.
3. להכיר את סמכויות השב"כ ותפקידיו.
4. לנתח דילמות אתיות הכרוכות בעשיית השב"כ.
5. לתאר את הבסיס החוקי לפעולתו של השב"כ ולהשוות בינו לבין הבסיס לפעולת ארגונים ביטחוניים אחרים.
6. להגדיר ולנתח את ייעוד השב"כ.
7. לבחון את יחסי שב"כ והדרג המדיני.
8. להבין את תפיסתן של ועדות חקירה ובדיקה לגבי השב"כ.
9. לתאר את יחסי השב"כ והתקשורת.
10. לנתח את סוגיית חקירות השב"כ.
11. לנתח את סוגיית בדיקות ההתאמה הביטחונית על ידי השב"כ.
12. לזהות את גורמי הפיקוח והבקרה על השב"כ.

דרישות נוכחות (%) :

85%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- (1) ציוני דרך בהתפתחות ההיסטורית של השב"כ
הקמת השב"כ
מאפייני פעילותו של השב"כ בעשור הראשון למדינה
מאפייני פעילותו של השב"כ בעשור השני למדינה

מאפייני פעילותו של השב"כ לאחר מלחמת ששת הימים

מבנה השב"כ

קריאת חובה:

- איתן גלזר, "משירות אלמוני לשירות ממלכתי - הקמת השב"כ", מלאכת מחשבת: 60 שנות מודיעין ישראלי (עורכים עמוס גלבע ואפרים לפיד, 2008), עמ' 42.
- שב"כ בעשור הראשון למדינה, שב"כ בעשור השני למדינה - סקירות באתר האינטרנט של השב"כ - (ופרשיות סקירות/נוספות סקירות/להיסטוריה הצצה לשונית תחת) www.shabak.gov.il
- יוסי מלמן ואיתן הבר, המרגלים - פרשות ריגול במדינת ישראל (2005), עמ' 14-17, 398 - נספח: מבנה שירות הביטחון הכללי
- קריאה נוספת (העשרה)
- איסר הראל, ביטחון ודמוקרטיה (1989), עמ' 101-104.
- יאיר שפיגל, ימי עמוס: ראש השב"כ השלישי - עמוס מנור, המבצעים והפרשיות 1953-1963 (2017).
- שב"כ על ציר הזמן, סקירה באתר האינטרנט של השב"כ - il.gov.shabak.www (תחת לשונית הצצה להיסטוריה).
- כלילה מגן, חשופים בעלטה - המוסד, השב"כ והתקשורת הישראלית (2017), עמ' 116-117.
- Eyal Pascovich, "Not above the law: Shin Bet's (Israel Security Agency) democratization and legalization process", *Journal of Intelligence History* (2014) - <http://dx.doi.org/10.1080/16161262.2015.972717>.
- Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars - A History of Israel's Intelligence Services* (New-York, 1991).

(2) פרשות נבחרות בהיסטוריה של השב"כ

פרשות ריגול מזרח-אירופי - ישראל בר, אהרן כהן, הרשת הפולנית, שמעון לוינזון

פרשת נאפסו

פרשת קו 300 וספיחיה

קריאת חובה:

- רשת הריגול הפולנית של בני הזוג פ', ישראל בר, פרשת שמעון לוינזון (לביא) - סקירות באתר האינטרנט של השב"כ - il.gov.shabak.www (תחת לשונית הצצה להיסטוריה/סקירות נוספות/סקירות ופרשיות).
- יוסי מלמן ואיתן הבר, המרגלים - פרשות ריגול במדינת ישראל (2005), פרקים 5, 7, 19.
- בג"ץ 428/86 ברזילי נ' ממשלת ישראל, פ"ד מ (3) 505 (1986).
- קריאה נוספת (העשרה):
- ע"פ 124/87 נאפסו נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מא (2) 631 (1987).
- בג"ץ 4668/01 ח"כ יוסי שריד נ' ראש הממשלה, תק-על 2001 (4), 861 (2001).
- יצחק זמיר, "היועץ המשפטי לממשלה בשעת משבר - פרשת שירות הביטחון הכללי (השב"כ)", ספר אורי ידין - מאמרים לזכרו 47 (אהרן ברק וטנה שפניץ עורכים, כרך ב, 1990).
- משה נגבי, מעל לחוק: משבר שלטון החוק בישראל (עם עובד, 1987), עמ' 11-24.
- יחיאל גוטמן, טלטלה בשב"כ: היועץ המשפטי נגד הממשלה - מפרשת טוביאנסקי עד פרשת קו 300 (1995), עמ' 15-133.
- אילן רחום, פרשת השב"כ (1990).
- מנחם הופנונג, ישראל - ביטחון המדינה מול שלטון החוק (נבו, 1991), עמ' 271-276.
- דרור מורה, שומרי הסף - שישה ראשי שב"כ מדברים (2014), עמ' 36-54, 77-80.
- משה הלוי, "פרשת אוטובוס קו 300, השב"כ, הצנזורה ועיתון חדשות - אתר חדר המידע - halemo.net/info/kav300
- "דו"ח מעריב - פרשת השב"כ", עיתון מעריב, 18.7.1986.

- אמנון סטרשנוב, "השב"כ - בין נפסו לוועדת לנדוי", צדק תחת אש - המערכת המשפטית באינתיפאדה (1994), עמ' 319-370.
- יעקב פרי, הבא להרגך (1999), עמ' 127-137.
- כרמי גילון, שב"כ בין הקרעים (2000), עמ' 362-375.
- כלילה מגן, חשופים בעלטה - המוסד, השב"כ והתקשורת הישראלית (2017), הפרקים "ישראל בר - המרגל שסובב את הזקן בכחש" ו"פרשת קו 300: יום הכיפורים של השב"כ", עמ' 118-164.

(3) המתח בין פעילות השב"כ וערכי הדמוקרטיה
המתח הטבוע בין פעילות השב"כ וזכויות הפרט - כללי
סמכויות השב"כ ותפקידיו
סמכויות ישירות ועקיפות
פעולות קונקרטיות וכלליות
אוכלוסיית היעד מולה פועל השב"כ
סקירת פעילויות של השב"כ המתנגשות עם זכויות האדם ודרכי האיזון
קריאת חובה:

- יצחק זמיר, "זכויות אדם וביטחון המדינה" משפטים יט 17 (1989).
- חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002, סעיפים 7-11.
- קריאה נוספת (העשרה):
- חוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016.
- חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.
- חוק יסוד: חופש העיסוק.
- חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, סעיפים 4-5.
- בג"ץ 4797/07 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' רשות שדות התעופה (10.3.2015).

(4) דילמות אתיות נבחרות בעשיית השב"כ
כללי - הדילמה הדמוקרטית בלחימה בטרור
הפעלת אמצעי לחץ בחקירות
סיכולים ממוקדים
הפעלת סייענים ושיקומם
קריאת חובה:

- בועז גנור, "הדילמה הדמוקרטית בלוחמה בטרור", משפט וצבא 17 (תשס"ד) 159.
- בג"ץ 320/80 קוואסמה נ' שר הביטחון, פ"ד לה (3) 113 (1980), עמ' 132.
- דניאל סטטמן, שאלת המוחלטות המוסרית של האיסור לענות, משפט וממשל ד (1) 161 (תשנ"ז).
- בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג (4) 817 (1999).
- בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב (1) 507 (2006).
- Hillel Cohen & Ron Dudai, "Human Rights Dilemmas in Using Informers to Combat Terrorism: The Israeli-Palestinian Case", *Terrorism and Political Violence* 17 (2005) 229.

קריאה נוספת (העשרה):

- בועז גנור, מבין הלוחמה בטרור - כלים לקבלת החלטות, עמ' 139-283 (2003).
- Aharon Barak, "The Role of a Supreme Court in a Democracy, and the Fight Against Terrorism", 58 U. Miami L. Rev. 125 (2003).
- בג"ץ 794/98 עובייד נ' שר הביטחון, פ"ד נה (5) 769 (2001), עמ' 774.
- בג"ץ 3451/02 אלמדני נ' שר הביטחון, פ"ד נו (3) 30 (2002), עמ' 34.
- בג"ץ 9132/07 ג'בר אלבסיוני אחמד נ' ראש הממשלה, פדאור 08 (3) 890 (2008), פסקה 21 לפסה"ד.

- בש"פ 8823/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פדאור 10 (4) 312 (2010), פסקה 34 לפסק דינו של השופט ריבלין.
 - בג"ץ 474/02 תאבת נ' היועץ המשפטי לממשלה, תק-על 2011(1), 1002.
 - דוד אנוך, עידו פורת, ראם שגב ומרדכי קרמניצר, בלי כוונה - פגיעה בחפים מפשע בזמן מלחמה בטרור, המכון הישראלי לדמוקרטיה (2007).
 - עמנואל גרוס "סיכול פעולות טרור על-ידי פגיעה במבצעים או במפקדיהן כאקט של הגנה עצמית, האם הוא מותר? - זכויות אדם מול חובת המדינה להגן על חיי תושביה", קרית המשפט ב 189 (2002).
 - מרדכי קרמניצר, האם הכל כשר בהתמודדות עם הטרור? - על מדיניות ההריגה המונעת (הסיכול הממוקד) של ישראל ביו"ש ובעזה (2005).
 - דו"ח ועדת שטרסברג-כהן לעניין הסיכול הממוקד של צלאח שחאדה, אתר משרד ראש הממשלה - www.pmo.gov.il.
 - מיכאל בר-זהר וניסים משעל, חיסול ממוקד: שב"כ - המבצעים הגדולים (2017), פרק 24, עמ' 186-182.
 - ת.פ. (י-ם) 2070/99 מדינת ישראל נ' אבישי רביב (31.3.2003).
 - דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט שמגר, לעניין רצח ראש הממשלה מר יצחק רבין ז"ל (1996), עמ' 198.
 - דרור מורה, שומרי הסף - שישה ראשי שב"כ מדברים (2014), עמ' 64-77, 280-299, 311-328.
 - מנחם הופנונג, "מחיר המידע: קליטה ושיקום של סייעני מערכת הביטחון בערי ישראל", משפט וממשל יח (תשע"ז) 1.
 - מסעב חסן יוסף, בן החמאס - סיפור בנו של מנהיג החמאס שהפך לסוכן שב"כ (2010).
 - יזהר דוד, פצצה מתקתקת - סיפורו המטלטל של איש שב"כ (2016).
 - הלל כהן, ערבים טובים - המודיעין הישראלי והערבים בישראל: סוכנים ומפעילים, משת"פים ומורדים, מטרות ושיטות (2006).
 - אריאל רוניס, אני ואחי נגד בן דודי (2013).
- (5) הבסיס הנורמטיבי לפעולת השב"כ
- המעבר מפעולה מכוח סמכותה השיוטית של הממשלה והחלטותיה לפעולה מכוח חוק ספציפי דילמת ההסדרה בחוק הליכי חקיקת חוק השב"כ
- השוואה לאופן הסדרת פעילותם של ארגונים ביטחוניים אחרים
- המדרג הנורמטיבי - חוקים (הרשות המחוקקת), תקנות וכללים (הרשות המבצעת), הוראות ונהלים (פנימי)
- קריאת חובה:
- חוק יסוד: הממשלה - סעיף 32.
 - חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002.
 - הצעת חוק שירות הביטחון הכללי, התשנ"ח-1998, ה"ח 2689 (כז' בשבט התשנ"ח).
 - קריאה נוספת (העשרה):
 - חוק יסוד: הצבא
 - פקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971.
 - אריאל צימרמן (בהנחיית מרדכי קרמניצר), הצעת חוק השב"כ - ניתוח משווה, המכון הישראלי לדמוקרטיה (1997).
- (6) ייעוד השב"כ
- ניתוח מרכיבי הייעוד
- איומי טרור

שמירה וקידום של אינטרסים ממלכתיים חיוניים אחרים לביטחון הלאומי
סוגיית ההגנה על האופי היהודי של המדינה

קריאת חובה:

- חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002, סעיף 7.
- עמנואל גרוס "מאבקה של דמוקרטיה בטרור המתאבדים - האם העולם החופשי מצויד בכלים מוסריים ומשפטיים במאבק זה?", ספר דליה דורנר (שולמית אלמוג, דורית בייניש ויעד רותם עורכים, 2009), עמ' 219, 222-226.
- בג"ץ 5277/13 האגודה לזכויות האזרח נ' שירות הביטחון הכללי (7.2.2017, טרם פורסם). קריאה נוספת (העשרה):
- George P. Fletcher, "The Indefinable Concept of Terrorism", 4 J. of Int'l Crim. Justice 894 (2006).
- Igor Primoratz, "What is Terrorism", 7 J. Applied Philosophy 129 (1990).
- J. Teichman, "How to Define Terrorism", 64 Philosophy 505 (1989).
- Christian Walter "Defining Terrorism in National and International Law" Terrorism as a Challenge for National and International Law : Security Versus Liberty? 23 (2004).
- Thomas Weigend, "The Universal Terrorist", 4 J. of Int'l Crim. Justice 912 (2006).
- William Rosenau, Subversion and Insurgency - Rand Counterinsurgency Study - Paper 2 (Rand National Defense Research Institute, 2007).
- R. J. Spjut, "Defining Subversion", 6 Brit. J. of Law & Society 254 (1979).
- בועז גנור "תופעת הטרור - הגדרת עבודה מוצעת" (2007), הספרייה הוירטואלית של המרכז לטכנולוגיה חינוכית - il.ac.cet.civics.lib.www.
- יובל נח הררי, "טרור מהו? מימי הביניים ועד למאה העשרים ואחת", זמנים 108 (2009) - www.openu.ac.il/zmanim/zmanim 108.
- דנה בלאנדר, "טרור: כואב אבל עמום" פרלמנט 59 (2008).
- התכתבות של היועץ המשפטי לממשלה וראש השב"כ עם האגודה לזכויות האזרח בנושא החתרנות, אתר האגודה לזכויות האזרח - il.org.acri.www.
- תכתובת עם היועץ המשפטי לממשלה בנושא "המעורבות הבלתי חוקית של השב"כ", הירחון האלקטרוני של עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, גיליון מס' 34 (מרץ 2007).

(7) יחסי שב"כ והדרג המדיני

המעבר מתפיסת שירות הממשלה לתפיסת הממלכתיות
הכפיפות הכללית לממשלה על פי החוק
איסור קידום אינטרסים מפלגתיים-פוליטיים
הרחבת הייעוד והטלת משימות נוספות מטעם הממשלה
מתן ייעוץ והערכת מצב לממשלה על פי החוק
מינוי ראשי השב"כ

החשש הפוטנציאלי מפני פעילות של השב"כ בתחום הפוליטי -

* מעורבות פוליטית של השב"כ במובנה הצר

* שימוש בנימוק ביטחוני ככסות לקידום עניין אחר

* מעורבות-יתר של השב"כ בענייני מדיניות-חוץ

* הטיה במתן הייעוץ והערכת המצב שמעניק השב"כ לממשלה:

(1) נקיטת גישה מחמירה על מנת להימנע מנטילת סיכונים

(2) שאיפה לרצות את הדרג המדיני

(3) הזדהות יתר עם הדרג המדיני על רקע הקרבה והשותפות בתהליכים
(4) "יישור קו" פוליטי

קריאת חובה:

- חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 - סעיפים 3, 4, 7(א), 7(ב)(5), 7(ב)(6).
- שלמה גזית, "הערכות מודיעין והקברניט", מודיעין וביטחון לאומי (עורכים צבי עופר ואבי קובר, 1987) 455.
- קריאה נוספת (העשרה):
- יהושפט הרכבי, "סבכים בין המודיעין לקברניט", מודיעין וביטחון לאומי (עורכים צבי עופר ואבי קובר, 1987) 439.
- אפרים הלוי, "עליונים ועליונים יותר?! - המודיעין והקברניט", מלאכת מחשבת: 60 שנות מודיעין ישראלי (עורכים עמוס גלבע ואפרים לפיד, 2008) 42.
- יוסי קופרווסר, "רלוונטיות ואובייקטיביות במודיעין", עיונים במודיעין א(1) 66 (2007).
- אהרן יריב, "תפקיד המודיעין בלחימה בטרור", מודיעין וביטחון לאומי (עורכים צבי עופר ואבי קובר, 1987) 535.
- אסא כשר, "הביטחון הלאומי: ערכים ונורמות", מבוא לביטחון לאומי (האוניברסיטה המשודרת, 2002) 139.
- אבי בניהו, "יחסי הגומלין בין הדרג האזרחי ובין הדרג הצבאי והגורמים המשפיעים עליהם", יחסי הגומלין בין הדרג האזרחי-מדיני ובין הדרג הצבאי (האוניברסיטה המשודרת, 2005) 7.
- אסא כשר, "הדרג הצבאי והדרג המדיני: האתיקה של הממשק", יחסי הגומלין בין הדרג האזרחי מדיני ובין הדרג הצבאי (האוניברסיטה המשודרת, 2005) 25.
- פנחס יחזקאלי ועפרון רזי, אנטומיה של ארגונים צבאיים (אוניברסיטה משודרת, 2013), פרק יג - "הארגון הצבאי והממונה הפוליטי".
- אתר האינטרנט של השב"כ - il.gov.shabak.www (תחת לשונית הצצה להיסטוריה/ראשי השב"כ לדורותיהם).

(8) השב"כ בראי דו"חות של ועדות חקירה ובדיקה

הוועדה לעניין שיטות החקירה של השב"כ.

הוועדה לעניין אירועי הר הבית 1990 - חלוקת האחריות בין המשטרה והשב"כ.

הוועדה לעניין הטבח במערת המכפלה - שיטות הפעלת סייענים במגזר היהודי.

הוועדה לעניין רצח ראש הממשלה רבין - מערך אבטחת האישים, מערך האיסוף המודיעיני ושיטות הפעלת סייענים

הוועדה בעקבות רצח השר רחבעם זאבי - אבטחת אישים בידי השב"כ.

הוועדה לעניין ההתנגשויות באוקטובר 2000 - חלוקת אחריות בין המשטרה והשב"כ בתחום ההתרעה המודיעינית ומתן הערכת המצב אודות הפרות הסדר הציבורי.

הוועדה לבחינת הסיכול הממוקד של צלאח שחאדה - עקרונות לביצוע פעולת סיכול ממוקד.

הוועדה לעניין מנגנוני הבדיקה והחקירה של טענות להפרת הדין הבינלאומי - תיעוד חקירות השב"כ. קריאת חובה:

• חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968.

• אמנון רובינשטיין וברק מדינה, המשפט החוקתי של מדינת ישראל - עקרונות יסוד, כרך ב' (2005), פרק 19 - ועדות חקירה, עמ' 1028-1046.

קריאה נוספת (העשרה):

• יצחק זמיר, "ועדת החקירה מן הבחינה המשפטית" הפרקליט לה 323 (1983).

• דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987).

• דו"ח ועדת הברור, בראשות השופט זמיר, לבדיקת האירועים בהר הבית ביום 8 באוקטובר 1990 (1990).

- דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט שמגר, לעניין הטבח במערת המכפלה בחברון התשנ"ד (1994).
- דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט שמגר, לעניין רצח ראש הממשלה מר יצחק רבין ז"ל (1996).
- דו"ח הוועדה, בראשות ח"כ דוד מגן, בעקבות רצח השר רחבעם זאבי ז"ל (2002).
- דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט אור, לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים באוקטובר 2000 (2003).
- דו"ח ועדת השרים, בראשות השר לפיד, לעניין ועדת אור (2004).
- דו"ח הוועדה המיוחדת, בראשות השופטת שטרסברג-כהן, לבחינת פעולת סיכול ממוקד - צלאח שחאדה (2011).
- דו"ח הוועדה הציבורית, בראשות השופט טירקל, לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.2010 - מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה על פי המשפט הבינלאומי (2013), עמ' 260-262, 297-298, 343-346.
- כרמי גילון, שב"כ בין הקרעים (2000), עמ' 313-354.

(9) שב"כ ותקשורת

העיתון "רימון"

סוגיית פרסום זהות ראש השב"כ

מגמת הגברת הפרסומים במדיה אודות פעילות השב"כ

המתח בין חשאיות לבין הכרה במשקל התקשורת בדמוקרטיה בעידן המודרני - חשיפה יזומה

באינטרנט וביתר אמצעי תקשורת ההמונים

דילמת הדוברות לשב"כ

קריאת חובה:

• "רימון", לקסיקון העין השביעית - il.org.the7eye.www

• כלילה מגן, חשופים בעלטה - המוסד, השב"כ והתקשורת הישראלית (2017), עמ' 192-219.

קריאה נוספת (העשרה):

• מרדכי נאור, "רימון" נגד 'העולם הזה', אתר הבית של מרדכי נאור - il.co.naormor.www

• בג"ץ 680/88 שניצר נ' הצנזור הצבאי הראשי, פ"ד מב(4) 617 (1989), סעיפים 28-34 לפסה"ד.

• "מאבקים נגד הצנזורה", העין השביעית (1.1.1996) - il.org.the7eye.www

• אמיר בוחבוט, "נטולי קרדיט אך עטורי שבחים: היחידה המבצעית בשב"כ נחשפת לראשונה", וואלה! חדשות, 11.1.2016.

• עמיר רפפורט "השב"כ - מבט מבפנים: ביקור מיוחד ביחידת הסייבר המסווגת של השב"כ", ISRAEL DEFENSE, 36 'מס גילון, פברואר-ינואר 2017.

• איתמר אייכנר, "חשיפה: יחידת הסייבר של השב"כ", ידיעות אחרונות, 18.1.2017.

• יואב לימור וזיו קורן, "בלב חברון עם רכזי השב"כ", ישראל היום, 16.6.2017.

• אמיר בוחבוט, "הצצה לקורס הטיס של השב"כ", וואלה! חדשות, 26.10.2017.

(10) חקירות השב"כ

הסמכות לבצע חקירות בעבר ובהווה

התפתחות היסטורית של סוגיית הפעלת אמצעי הלחץ בחקירות, ניתוח משמעויות המצב בעבר ובהווה, הצעת מודל חדש

סמכויות מיוחדות בחקירת חשוד בביצוע עבירת ביטחון חמורה

אזהרה בחקירות השב"כ

תיעוד חקירות השב"כ

קריאת חובה:

• חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 - סעיף 8(א)(3).

- בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג (4) 817 (1999).
- אליקים רובינשטיין, "חקירות שב"כ והגנת הצורך - מסגרת לשיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה (בעקבות פס"ד בג"צ)", הפרקליט מד (ג) 419 (2000).
- קריאה נוספת (העשרה):
- חוק העונשין, התשל"ז-1977 - סעיפים 34א, 34ב, 34ג.
- חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 - סעיפים 17, 34, 35, 36.
- חוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 - סעיפים 45-52.
- דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987).
- מרדכי קרמניצר וראם שגב, "הפעלת כוח בחקירות שירות הביטחון הכללי - הרע במיעוטו" משפט וממשל ד (2) 667 (תשנ"ח).
- בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל (בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט), תק-על 2009 (3) 824 (2009).
- תמצית מדו"ח מבקר המדינה בנושא מערך החקירות בשירות הביטחון הכללי (שב"כ) לשנים 1988-1992, אתר מבקר המדינה - il.gov.mevaker.www.
- דו"ח הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.2010 - מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה על פי המשפט הבינלאומי, בראשות השופט טירקל (2003), עמ' 260-262, 297-298, 343-346.
- כרמי גילון, שב"כ בין הקרעים (2000), עמ' 383-406.
- דרור מורה, שומרי הסף - שישה ראשי שב"כ מדברים (2014), עמ' 64-77, 280-299, 311-328.
- מיכאל בר-זהר וניסים משעל, חיסול ממוקד: שב"כ - המבצעים הגדולים (2017), פרק 18, עמ' 137-144.
- ע"פ 343/82 אבו-סנינה נ' מדינת ישראל, פ"ד מא (4) 505 (1983).
- ע"פ 124/87 נאפסו נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מא (2) 631 (1987).
- בג"ץ 2581/91 סלחאת נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז (4) 837 (1993).
- ע"פ 6613/99 סמירק נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (3) 529 (2002).
- ע"פ 1776/06 אל סיד נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 5.9.2011).
- (11) בדיקות התאמה ביטחונית על ידי השב"כ
המצב בעבר ובהווה
מנגנון בדיקת ההתאמה הביטחונית
האיזון בין חופש העיסוק ובין צרכי הביטחון
קריאת חובה:
- חוק יסוד: חופש העיסוק.
- חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 - סעיפים 7(ב), (3), 15.
- קריאה נוספת (העשרה):
- תקנות שירות הביטחון הכללי (הודעה למעביד בדבר דרישות סיווג ביטחוני לעובדיו, הודעה לאדם בדבר אי-התאמה ביטחונית וועדת השגה על קביעת אי-התאמה ביטחונית), התשס"ג-2003.
- הנחיה מס' 3.1102, "שימוש בבדיקות פוליגרף על ידי רשויות המדינה", הנחיות היועץ המשפטי לממשלה.
- דב"ע נב/3-148 פלוני נ' מדינת ישראל, פד"ע כד 255, 267 (1992).
- חוות דעת של מבקר המדינה בנושא השימוש בפוליגרף בתהליך בדיקת מהימנותם של מועמדים לתפקידים רגישים (1997).
- דו"ח הצוות, בראשות השופט לוי, לעניין בדיקות הפוליגרף בהליך הסינון הביטחוני לתפקידים בשירות הציבורי (1997).
- דו"ח מבקר המדינה - דו"ח שנתי 56א לשנת 2005, החלק העוסק בסיווג משרות ותפקידים ובדיקות

- (12) גורמי הפיקוח והבקרה על השב"כ
הפיקוח החיצוני הפורמאלי - ועדת השרים, ועדות הכנסת, היועמ"ש לממשלה, הממונה על בדיקת תלונות נחקרים, בתי המשפט, מבקר המדינה.
חובות דיווח עיתיות לכנסת, לממשלה וליועץ המשפטי לממשלה
חובת אישור על ידי גורמים חיצוניים של תקנות, כללים והוראות
כינון מנגנון השגה חיצוני בנושא קביעת התאמה ביטחונית
הפיקוח החיצוני הבלתי-פורמאלי - פרקליטות המדינה, אמצעי התקשורת, ארגוני זכויות האדם והציבור.
הפיקוח הפנימי -
מבקר השירות: כשירות ודרכי מינוי, סמכויות, דילמות בעשייה
היועץ המשפטי של השירות: תפיסת התפקיד, ייעוץ משפטי בעת לחימה
חשב המשרד
פיקוח חקירות
קריאת חובה:
• חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 - סעיפים 5, 6, 11(ד), 12, 13.
• בג"ץ 1265/11 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, תק-על 2012(3) (2012) 5257.
• בג"ץ 5862/02 פלוני נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נז (3) 84 (2003).
קריאה נוספת (העשרה):
• דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987), סעיפים 2.51, 4.32 לדו"ח.
• פרק "הטמעת המשפט הבינלאומי בצה"ל וייעוץ משפטי בעת הלחימה" בתוך דו"ח הוועדה לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006, בראשות השופט וינוגרד (2008), עמ' 486-490.
• הנחיה מס' 9.1000, "היועצים המשפטיים למשרדי הממשלה", הנחיות היועץ המשפטי לממשלה.
• דו"ח מיוחד של מבקר המדינה בנושא מבצע "צוק איתן" - תהליכי קבלת החלטות בקבינט בנוגע לרצועת עזה לפני המבצע ובתחילתו (2017), עמ' 64, 68, 70, 77, 86, 97, 111, 122.
• דו"ח מיוחד של מבקר המדינה בנושא מבצע "צוק איתן" - ההתמודדות עם איום המנהרות (2017), עמ' 13-20.

חומר חובה לקריאה:
פירוט ברשימת הנושאים

חומר לקריאה נוספת:
פירוט ברשימת הנושאים

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

הרכב הציון הסופי

מבחן מסכם בכתב 100%

וציון מיטיב עד 10 נק' למצטיינים בשיעורים עפ"י שיקול דעת המרצה